III 27045

Carte universitară

GABRIEL BOROI
CARLA ALEXANDRA ANGHELESCU

# CURS DE DREPT CIVIL
# PARTEA GENERALĂ

Ediția a 3-a, revizuită și adăugită

Editura Hamangiu
2021

27045d1

**Gabriel Boroi** **Carla Alexandra Anghelescu**

# Curs de drept civil
# Partea generală

Ediția a 3-a, revizuită și adăugită

289834
UNIVERSITATEA
"DUNĂREA DE JOS" GALAȚI
BIBLIOTECĂ 2

Demo
C-289834$

Editura Hamangiu
2021

# CUPRINS


**CAPITOLUL I. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND DREPTUL CIVIL** 1

*Secțiunea I. Definiția, rolul și principiile dreptului civil* 1

1. Definiția dreptului civil 1

1.1. Înțelesurile expresiei „drept civil" 1

1.2. Definiția dreptului civil, ca ramură de drept 1

1.3. Explicarea definiției dreptului civil, ca ramură de drept 1

2. Rolul dreptului civil 4

3. Principiile dreptului civil 5

3.1. Categorii de principii ale dreptului civil 5

3.2. Principiile generale ale dreptului civil 6

4. Delimitarea dreptului civil 7

4.1. Criteriile delimitării 7

4.2. Delimitarea dreptului civil de alte ramuri de drept 8

*Secțiunea a II-a. Normele de drept civil* 10

1. Izvoarele (sursele) dreptului civil 10

1.1. Noțiune 10

1.2. Legea (actele normative) 11

1.3. Uzanțele 12

1.4. Principiile generale ale dreptului 13

1.5. Precizări privind morala și jurisprudența 13

2. Clasificarea normelor de drept civil 15

2.1. Norme juridice civile dispozitive și norme juridice civile imperative 15

2.2. Norme juridice civile de ordine publică și norme juridice civile de ordine privată 16

2.3. Norme juridice civile generale și norme juridice civile speciale 17

3. Aplicarea legii civile (aplicarea normelor de drept civil) 18

3.1. Aplicarea legii civile în timp 18

3.1.1. Precizări introductive 18

3.1.2. Aspecte generale privind principiul neretroactivității legii civile 18

3.1.3. Aspecte generale privind aplicarea imediată a legii civile noi și ultraactivitatea legii vechi 20

3.1.4. Criteriul neretroactivității. *Facta praeterita, facta pendentia, facta futura* 23

3.1.5. Aplicarea în timp a Codului civil din 2009 25

3.2. Aplicarea legii civile în spațiu 42

3.3. Aplicarea legii civile asupra persoanelor 43

4. Interpretarea normelor de drept civil ____ 43
4.1. Noțiunea și necesitatea interpretării normelor de drept civil ____ 43
4.2. Clasificarea interpretării normelor de drept civil ____ 46
4.2.1. Interpretarea oficială, interpretarea jurisdicțională și interpretarea neoficială ____ 46
4.2.2. Interpretarea literală, interpretarea extensivă și interpretarea restrictivă ____ 47
4.2.3. Interpretarea gramaticală, interpretarea sistematică, interpretarea istorico-teleologică, interpretarea logică și interpretarea prin analogie ____ 49
4.2.3.1. Interpretarea gramaticală ____ 49
4.2.3.2. Interpretarea sistematică ____ 50
4.2.3.3. Interpretarea istorico-teleologică ____ 51
4.2.3.4. Interpretarea logică ____ 51
4.2.3.5. Metoda analogiei ____ 56

**CAPITOLUL AL II-LEA. RAPORTUL JURIDIC CIVIL ____ 58**
*Secțiunea I. Considerații generale privind raportul juridic civil ____ 58*
1. Noțiunea și caracterele raportului juridic civil ____ 58
1.1. Noțiunea și enumerarea caracterelor ____ 58
1.2. Caracterul social al raportului juridic civil ____ 58
1.3. Caracterul volițional al raportului juridic civil ____ 59
1.4. Caracterul de raport juridic în care părțile au poziția de egalitate juridică ____ 59
2. Structura raportului juridic civil ____ 59
3. Izvoarele raportului juridic civil concret ____ 60
3.1. Definiția izvorului raportului juridic civil concret ____ 60
3.2. Corelația dintre norma juridică, raportul juridic civil abstract, raportul juridic civil concret și izvorul raportului juridic civil concret ____ 60
3.3. Clasificarea izvoarelor raporturilor juridice civile concrete ____ 60
*Secțiunea a II-a. Conținutul raportului juridic civil ____ 62*
1. Considerații generale ____ 62
2. Dreptul subiectiv civil ____ 63
2.1. Definiție ____ 63
2.2. Clasificarea drepturilor subiective civile ____ 63
2.2.1. Drepturi subiective civile absolute și drepturi subiective civile relative ____ 63
2.2.2. Drepturi subiective civile nepatrimoniale și drepturi subiective civile patrimoniale (drepturi reale și drepturi de creanță) ____ 64

2.2.3. Drepturi subiective civile principale și drepturi subiective civile accesorii 67
2.2.4. Drepturi subiective civile pure și simple și drepturi subiective civile afectate de modalități 71
2.3. Exercitarea drepturilor subiective civile. Abuzul de drept 73
3. Obligația civilă 75
3.1. Noțiune 75
3.2. Elementele raportului juridic obligațional 76
3.3. Izvoarele obligației civile 76
3.4. Clasificarea obligațiilor civile 77
3.4.1. Obligații de a da, obligații de a face și obligații de a nu face 77
3.4.2. Obligații civile pozitive și obligații civile negative 78
3.4.3. Obligații de rezultat și obligații de mijloace 79
3.4.4. Obligații civile obișnuite, obligații scriptae in rem și obligații propter rem 81
3.4.5. Obligații civile perfecte și obligații civile imperfecte 82
3.4.6. Alte clasificări 83
*Secțiunea a III-a. Obiectul raportului juridic civil. Bunurile 84*
1. Definiția obiectului raportului juridic civil 84
2. Bunurile 85
2.1. Noțiune. Corelația dintre bunuri și patrimoniu 85
2.2. Clasificarea bunurilor 86
2.2.1. Bunuri imobile și bunuri mobile 86
2.2.2. Bunuri aflate în circuitul civil și bunuri scoase din circuitul civil 89
2.2.3. Bunuri fungibile și bunuri nefungibile 89
2.2.4. Bunuri consumptibile și bunuri neconsumptibile 92
2.2.5. Bunuri frugifere și bunuri nefrugifere 93
2.2.6. Bunuri corporale și bunuri incorporale 94
2.2.7. Bunuri divizibile și bunuri indivizibile 96
2.2.8. Bunuri principale și bunuri accesorii 96
2.2.9. Alte clasificări ale bunurilor 98
*Secțiunea a IV-a. Noțiuni generale privind părțile raportului juridic civil 102*
1. Categoriile subiectelor de drept civil 102
2. Determinarea, pluralitatea și schimbarea subiectelor raportului juridic civil 102
2.1. Determinarea subiectelor raportului juridic civil 102
2.2. Pluralitatea subiectelor raportului juridic civil 103
2.2.1. Precizări prealabile 103
2.2.2. Pluralitatea subiectelor în cazul raporturilor reale 104

2.2.3. Pluralitatea subiectelor în cazul raporturilor de creanță ____ 105
2.2.3.1. Obligația divizibilă ____ 106
2.2.3.2. Obligația solidară ____ 107
2.2.3.3. Obligația indivizibilă ____ 109
2.2.3.4. Comparație între obligația solidară și obligația indivizibilă ____ 110
2.3. Schimbarea subiectelor raportului juridic civil ____ 111
2.3.1. Precizări introductive ____ 111
2.3.2. Schimbarea persoanei subiectului activ al raportului juridic obligațional (schimbarea creditorului) ____ 112
2.3.3. Schimbarea persoanei subiectului pasiv al raportului juridic obligațional (schimbarea debitorului) ____ 115
3. Aspecte generale privind capacitatea civilă ____ 119
3.1. Noțiune ____ 119
3.2. Capacitatea civilă a persoanei fizice ____ 119
3.2.1. Capacitatea de folosință a persoanei fizice ____ 119
3.2.2. Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice ____ 120
3.3. Capacitatea civilă a persoanei juridice ____ 121
3.3.1. Capacitatea de folosință a persoanei juridice ____ 121
3.3.2. Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice ____ 123

**CAPITOLUL AL III-LEA. ACTUL JURIDIC CIVIL ____ 124**
*Secțiunea I. Definiția și clasificarea actelor juridice civile ____ 124*
1. Definiția actului juridic civil ____ 124
2. Clasificarea actelor juridice civile ____ 124
2.1. Acte juridice unilaterale, acte juridice bilaterale și acte juridice plurilaterale ____ 125
2.2. Acte juridice cu titlu oneros și acte juridice cu titlu gratuit ____ 127
2.3. Acte juridice constitutive, acte juridice translative și acte juridice declarative ____ 130
2.4. Acte juridice de conservare, acte juridice de administrare și acte juridice de dispoziție ____ 131
2.5. Acte juridice consensuale, acte juridice solemne (formale) și acte juridice reale ____ 133
2.6. Acte juridice patrimoniale și acte juridice nepatrimoniale ____ 134
2.7. Acte juridice civile cu executare dintr-o dată și acte juridice civile cu executare continuă sau succesivă ____ 135
2.8. Acte juridice civile principale și acte juridice civile accesorii ____ 137
2.9. Acte juridice civile strict personale și acte juridice civile care pot fi încheiate și prin reprezentant ____ 137
2.10. Acte juridice civile între vii și acte juridice civile pentru cauză de moarte ____ 138

2.11. Acte juridice civile subiective și acte juridice civile condiție 138
2.12. Acte juridice civile pure și simple și acte juridice civile afectate de modalități 139
2.13. Acte juridice civile cauzale și acte juridice civile abstracte 140
2.14. Acte juridice civile numite și acte juridice civile nenumite 140
*Secțiunea a II-a. Condițiile actului juridic civil* *141*
*Subsecțiunea I. Noțiunea și clasificarea condițiilor actului juridic civil* *141*
1. Noțiune 141
2. Clasificarea condițiilor actului juridic civil 142
*Subsecțiunea a II-a. Capacitatea de a încheia actul juridic civil* *143*
1. Noțiune 143
2. Regula (principiul) capacității de a încheia acte juridice și excepția incapacității 143
*Subsecțiunea a III-a. Consimțământul* *146*
1. Noțiune și aspecte generale 146
2. Corelația dintre consimțământ și voința juridică. Principiile voinței juridice 148
2.1. Precizări introductive 148
2.2. Principiile voinței juridice 149
2.2.1. Principiul libertății de voință (libertății actelor juridice) 149
2.2.2. Principiul voinței reale 151
3. Cerințele valabilității consimțământului 153
3.1. Precizări introductive 153
3.2. Consimțământul să provină de la o persoană cu discernământ 153
3.3. Consimțământul să fie exprimat cu intenția de a produce efecte juridice *(animo contrahendi negotii)* 155
3.4. Consimțământul să fie liber, adică să nu fie alterat de vreun viciu de consimțământ 156
4. Eroarea 157
4.1. Noțiune 157
4.2. Clasificare 157
4.2.1. Eroarea esențială și eroarea neesențială 157
4.2.2. Eroarea de fapt și eroarea de drept 160
4.2.3. Eroarea scuzabilă și eroarea nescuzabilă 161
4.3. Structura și proba erorii esențiale 162
4.4. Cerințele erorii pentru a fi viciu de consimțământ 162
4.5. Sancțiune 163
5. Dolul 165
5.1. Noțiune 165
5.2. Structura dolului 166

5.3. Cerințele dolului 167
5.4. Sancțiune 168
5.5. Proba dolului 169
6. Violența 169
6.1. Noțiune 169
6.2. Clasificare 170
6.3. Structura violenței 170
6.4. Cerințele violenței 171
6.5. Sancțiune 173
6.6. Proba violenței 174
7. Leziunea 174
7.1. Noțiune 174
7.2. Structura leziunii 174
7.3. Domeniul de aplicare 175
7.4. Sancțiune 177
8. Comparație între viciile de consimțământ 178
*Subsecțiunea a IV-a. Obiectul actului juridic civil* *180*
1. Noțiune 180
2. Cerințele valabilității obiectului actului juridic civil 181
2.1. Enumerarea cerințelor valabilității obiectului actului juridic civil 181
2.2. Obiectul să fie determinat sau determinabil 181
2.3. Obiectul să fie licit 182
2.4. Obiectul să existe 183
2.5. Obiectul să fie posibil 184
2.6. Obiectul să fie în circuitul civil 185
2.7. Obiectul să fie o faptă personală a celui care se obligă 185
2.8. Existența autorizației administrative sau judiciare ori a altei cerințe prevăzute de lege 186
*Subsecțiunea a V-a. Cauza (scopul) actului juridic civil* *187*
1. Noțiune 187
2. Cerințele valabilității cauzei actului juridic civil 188
2.1. Enumerarea cerințelor valabilității cauzei actului juridic civil 188
2.2. Cauza să existe 189
2.3. Cauza să fie licită 189
2.4. Cauza să fie morală 191
3. Proba cauzei 191
*Subsecțiunea a VI-a. Forma actului juridic civil* *192*
1. Considerații generale 192
1.1. Noțiunea de formă a actului juridic civil 192
1.2. Principiul consensualismului 192
1.3. Clasificarea condițiilor de formă ale actului juridic civil 193

2. Forma *ad validitatem* 193
3. Forma *ad probationem* 199
4. Forma pentru opozabilitate față de terți *(ad opposabilitatem)* 201
*Subsecțiunea a VII-a. Modalitățile actului juridic civil* *203*
1. Termenul 203
1.1. Noțiune 203
1.2. Clasificare 203
1.2.1. Termen suspensiv și termen extinctiv 203
1.2.2. Termen în favoarea debitorului, termen în favoarea creditorului și termen în favoarea ambelor părți 204
1.2.3. Termen voluntar (convențional), termen legal și termen jurisdicțional 204
1.2.4. Termen cu scadență certă și termen cu scadență incertă 206
1.3. Efecte 206
1.3.1. Precizări introductive 206
1.3.2. Efectele termenului suspensiv 206
1.3.3. Efectele termenului extinctiv 210
2. Condiția 210
2.1. Noțiune 210
2.2. Clasificare 211
2.2.1. Condiție suspensivă și condiție rezolutorie 211
2.2.2. Condiție cazuală, condiție mixtă și condiție potestativă 212
2.2.3. Condiție pozitivă și condiție negativă 213
2.2.4. Alte clasificări 215
2.3. Efectele condiției 215
2.3.1. Aspecte generale 215
2.3.2. Efectele condiției suspensive 216
2.3.3. Efectele condiției rezolutorii 218
2.4. Comparație între termen și condiție 219
3. Sarcina 220
3.1. Noțiune 220
3.2. Clasificare 220
3.3. Efecte 221
3.4. Comparație între condiție și sarcină 222
*Secțiunea a III-a. Efectele actului juridic civil* *223*
1. Considerații generale referitoare la efectele actului juridic civil 223
1.1. Noțiunea de efecte ale actului juridic civil 223
1.2. Determinarea efectelor actului juridic civil 223

1.3. Noțiunea și enumerarea principiilor efectelor actului juridic civil 225
2. Principiul forței obligatorii 226
2.1. Noțiune și justificare 226
2.2. Excepții 227
3. Irevocabilitatea efectelor actului juridic civil 237
3.1. Noțiune și justificare 237
3.2. Excepții 237
4. Principiul relativității efectelor actului juridic civil 243
4.1. Noțiune și justificare 243
4.2. Principiul relativității și opozabilitatea față de terți a actului juridic 244
4.3. Noțiunile de parte, terț și având-cauză 245
4.4. Excepții de la principiul relativității efectelor actului juridic civil 249
4.5. Excepții de la opozabilitatea actului juridic civil 255
5. Reprezentarea în actul juridic civil 256
5.1. Noțiune 256
5.2. Clasificarea reprezentării 257
5.3. Forma împuternicirii 258
5.4. Condițiile reprezentării 259
5.5. Efectele reprezentării. Consecințele lipsei ori depășirii împuternicirii de a reprezenta 263
5.6. Încetarea reprezentării 266
5.7. Reprezentarea frauduloasă 268
*Secțiunea a IV-a. Nulitatea actului juridic civil* *268*
1. Noțiuni generale 268
1.1. Definiția nulității 268
1.2. Funcțiile nulității 271
1.3. Concepția despre nulitate 271
1.4. Clasificarea nulităților actului juridic civil 272
1.4.1. Nulitatea absolută și nulitatea relativă 272
1.4.2. Nulitatea parțială și nulitatea totală 273
1.4.3. Nulitatea expresă și nulitatea virtuală 275
1.4.4. Nulități de fond și nulități de formă 275
1.4.5. Nulități amiabile, nulități judiciare și nulități de drept. Clauzele considerate nescrise 275
1.5. Delimitarea nulității de alte sancțiuni de drept civil (de alte cauze de ineficacitate a actului juridic) 281
1.5.1. Nulitatea și rezoluțiunea 281
1.5.2. Nulitatea și rezilierea 283
1.5.3. Nulitatea și revocarea 284
1.5.4. Nulitatea și caducitatea 284

1.5.5. Nulitatea și inopozabilitatea 286
1.5.6. Nulitatea și reducțiunea 286
2. Cauzele de nulitate 288
2.1. Precizări introductive 288
2.2. Cauzele de nulitate absolută 289
2.3. Cauzele de nulitate relativă 294
3. Regimul juridic al nulității 296
3.1. Precizări introductive 296
3.2. Regimul juridic al nulității absolute 296
3.2.1. Enumerarea regulilor care guvernează regimul juridic al nulității absolute 296
3.2.2. Nulitatea absolută poate fi invocată de oricine are interes, de instanță, de procuror sau de alte organe prevăzute de lege 297
3.2.3. Nulitatea absolută este imprescriptibilă extinctiv 299
3.2.4. Nulitatea absolută, în principiu, nu poate fi acoperită prin confirmare 299
3.3. Regimul juridic al nulității relative 301
3.3.1. Enumerarea regulilor care guvernează regimul juridic al nulității relative 301
3.3.2. Nulitatea relativă poate fi invocată, în principiu, numai de persoana interesată 301
3.3.3. Nulitatea relativă este prescriptibilă pe cale de acțiune și, ca regulă, imprescriptibilă pe cale de excepție 303
3.3.4. Nulitatea relativă poate fi acoperită prin confirmare expresă ori tacită 303
3.4. Comparație de regim juridic între nulitatea absolută și nulitatea relativă 307
4. Efectele nulității 307
4.1. Considerații generale 307
4.1.1. Noțiunea de efecte ale nulității 307
4.1.2. Enumerarea principiilor efectelor nulității 309
4.2. Principiul retroactivității efectelor nulității 310
4.2.1. Noțiune 310
4.2.2. Excepții 310
4.3. Principiul restabilirii situației anterioare prin restituirea prestațiilor *(restitutio in integrum)* 311
4.3.1. Noțiune 311
4.3.2. Aspecte procesuale 311
4.3.3. Excepții de la principiul *restitutio in integrum* 312
4.3.4. Modalități de restituire 315

4.4. Principiul desființării actului subsecvent ca urmare a anulării actului inițial *(resoluto iure dantis, resolvitur ius accipientis)* 316
4.4.1. Noțiune și justificare 316
4.4.2. Excepții 318
4.5. Cazurile care înlătură principiul *quod nullum est, nullum producit effectum* 323
4.5.1. Precizări prealabile 323
4.5.2. Conversiunea actului juridic 323
4.5.3. *Error communis facit ius* 326
4.5.4. Principiul răspunderii civile delictuale 326

**CAPITOLUL AL IV-LEA. PRESCRIPȚIA EXTINCTIVĂ ȘI DECĂDEREA 328**
*Secțiunea I. Considerații generale referitoare la prescripția extinctivă* *328*
1. Definiția și reglementarea prescripției extinctive 328
2. Natura juridică a prescripției extinctive 329
3. Caracterul normelor care reglementează prescripția extinctivă 329
4. Invocarea prescripției extinctive 331
5. Efectul prescripției extinctive 332
5.1. Noțiune și consecințe 332
5.2. Principiile efectului prescripției extinctive 334
6. Delimitarea prescripției extinctive 337
6.1. Prescripția extinctivă și uzucapiunea 337
6.2. Prescripția extinctivă și termenul, ca modalitate a actului juridic 337
6.3. Prescripția extinctivă și decăderea 338
*Secțiunea a II-a. Domeniul prescripției extinctive* *339*
1. Noțiune 339
2. Domeniul prescripției extinctive în cadrul drepturilor patrimoniale 339
2.1. Regula și excepția 339
2.2. Prescripția extinctivă și drepturile de creanță 340
2.3. Prescripția extinctivă și drepturile reale accesorii 340
2.4. Prescripția extinctivă și drepturile reale principale 340
3. Domeniul prescripției extinctive în cadrul drepturilor nepatrimoniale 343
3.1. Principiul imprescriptibilității drepturilor nepatrimoniale 343
3.2. Excepții de la principiul imprescriptibilității drepturilor nepatrimoniale 344

4. Probleme speciale referitoare la domeniul prescripției extinctive 344
4.1. Valorificarea dreptului subiectiv civil pe calea excepției (a apărării de fond) 344
4.2. Acțiunea în constatare 347
4.3. Acțiunile mixte 348
4.4. Dualitatea de acțiuni 349
4.5. Drepturile potestative (secundare) 350
4.6. Acțiunea în repararea (compensarea) prejudiciului moral 351
4.7. Acțiunea în restituirea prestațiilor executate în baza unui act juridic civil desființat, desfăcut sau ale cărui obligații au devenit imposibil de executat 351
4.8. Acțiunea în restituire întemeiată pe plata nedatorată și alte acțiuni în restituire 352
4.9. Acțiunile în materie de carte funciară 353
4.10. Prescripția extinctivă în materie succesorală 354
4.11. Alte acțiuni în justiție 358
*Secțiunea a III-a. Termenele de prescripție extinctivă* *359*
1. Noțiune și clasificare 359
2. Termenul general de prescripție extinctivă 360
3. Termene speciale de prescripție extinctivă 362
*Secțiunea a IV-a. Cursul prescripției extinctive* *366*
*Subsecțiunea I. Începutul prescripției extinctive* *366*
1. Regula generală privind începutul prescripției extinctive 366
2. Reguli speciale privind începutul prescripției extinctive 366
2.1. Ipoteza dreptului la acțiunea în executarea obligațiilor de a da sau de a face 366
2.2. Ipoteza dreptului la acțiunea în restituirea prestațiilor 368
2.3. Ipoteza dreptului la acțiunea în executarea prestațiilor succesive 368
2.4. Ipoteza dreptului la acțiunea în materia asigurărilor contractuale 369
2.5. Ipoteza dreptului la acțiunea în repararea pagubei cauzate printr-o faptă ilicită și cazuri asimilate 369
2.6. Ipoteza dreptului la acțiunea în anularea actului juridic 373
2.7. Ipoteza dreptului la acțiunea în răspundere pentru vicii aparente 377
2.8. Ipoteza dreptului la acțiunea în răspundere pentru vicii ascunse 377
2.9. Alte reguli speciale privind începutul prescripției extinctive 380
*Subsecțiunea a II-a. Suspendarea prescripției extinctive* *383*
1. Noțiune. Justificare 383

2. Cauzele de suspendare 384
2.1. Cauzele generale de suspendare 384
2.2. Cauzele speciale de suspendare 389
3. Efectele suspendării 390
3.1. Efectul general 390
3.2. Efectul special 391
3.3. Beneficiul și extinderea efectului suspendării 391
*Subsecțiunea a III-a. Întreruperea prescripției extinctive* *392*
1. Noțiune. Justificare 392
2. Cauzele de întrerupere 393
3. Efectele întreruperii 400
4. Beneficiul și extinderea efectului întreruptiv 401
*Subsecțiunea a IV-a. Repunerea în termenul de prescripție extinctivă* *401*
1. Noțiune. Justificare 401
2. Domeniul repunerii în termenul de prescripție extinctivă 402
3. Termenul pentru repunerea în termenul de prescripție extinctivă 403
4. Efectul repunerii în termenul de prescripție extinctivă 403
*Subsecțiunea a V-a. Împlinirea prescripției extinctive* *404*
1. Precizări prealabile 404
2. Regulile de stabilire a momentului împlinirii prescripției extinctive 405
*Secțiunea a V-a. Decăderea* *406*
1. Noțiune. Clasificarea termenelor de decădere 406
2. Domeniul de aplicare 407
3. Regimul juridic al termenelor de decădere 411
4. Efectele decăderii 413

**TESTE-GRILĂ** **415**

**RĂSPUNSURI** **477**